

Realizacja idei wolontariatu szkolnego – praktyczne wskazania

Papież Franciszek przybył do Polski na XXXI Światowy Dzień Młodzieży w Krakowie w dniach 27-31 lipca 2016 r. Było to przede wszystkim wydarzenie o charakterze katechetycznym¹. U początku tego spotkania było głoszone słowo Boże dla młodych katolików, którzy mogli poznać, pogłębić i celebrować wiarę w Jezusa Chrystusa. Jak napisał A. Kiciński: „To wydarzenie jest realizowane w wymiarze nowej ewangelizacji jako nowego etapu urzeczywistniania posłannictwa Kościoła, który jest przedłużeniem dzieła zbawczego Chrystusa, bo pełni misję samego Odkupiciela człowieka w świecie współczesnym”². Na zakończenie pobytu w Krakowie papież spotkał się z wolontariuszami w hali Tauron Areny, gdzie wygłosił przemówienie: „Dwa warunki – pamięć i odwaga”. Mówił: „Przed powrotem do Rzymu pragnę się z wami spotkać, a przede wszystkim podziękować każdemu z was za zaangażowanie, ofiarność i poświęcenie, z jakimi towarzyszyliście, pomagaliście i służyliście tysiącom młodych pielgrzymów. Dziękuję też za wasze świadectwo wiary, która połączona z wiarą bardzo wielu ludzi młodych z całego świata, jest wielkim znakiem nadziei dla Kościoła i dla świata. Dając siebie ze względu na miłość Chrystusa,

doświadczyliście, jak wspaniale jest zaangażowanie w szlachetnej sprawie”³. Sukces Światowych Dni Młodzieży możliwy był dzięki pracy i zaangażowaniu tysięcy wolontariuszy, którzy dobrowolnie, bezpłatnie i świadomie pracowali na rzecz innych. Wolontariat jest jedną z najstarszych i najbardziej rozpowszechnionych form pomocy drugiemu człowiekowi.

Celem artykułu jest ukazanie praktycznych form realizacji idei wolontariackich w jednej ze szkół podstawowych na terenie diecezji sosnowieckiej. Powstanie artykułu wpisuje się w obchody srebrnego jubileuszu diecezji, którą bullą *Totus Tuus Poloniae Populus* powołał do istnienia św. Jan Paweł II. W pierwszej części autorzy podejmą próbę zdefiniowania wolontariatu, ze szczególnym uwzględnieniem wolontariatu szkolnego. Następnie scharakteryzowane zostaną formy wolontariatu podejmowanego na terenie szkoły. Opisane zostaną również działania podejmowane przez uczniów na rzecz pomocy innym. Całość artykułu zakończy podsumowanie.

Jan Paweł II na zakończenie Międzynarodowego Roku Wolontariatu, 5 grudnia 2001 r., powiedział: „Czy to, gdy pracujecie w pojedynkę, czy też zrzeszeni w różnych organizacjach –

¹ Por. M. Borda, R. Mosoń, *Wolontariat w kontekście Światowych Dni Młodzieży w doświadczeniu diecezji sosnowieckiej*, [w:] *Bądźcie świadkami miłosierdzia*, R. Ceglarek, A. Kuliberda (red.), Częstochowa 2017, s. 303-318.

² A. Kiciński, *Światowe Dni Młodzieży wydarzeniem katechetycznym*, [w:] *W nurcie przepowiadania katechetycznego. Dwadzieścia pięć lat doświadczeń w środowisku szkolnym*, J. Kowalczyk (red.), Legnica 2015, s. 39-40.

³ Franciszek, *Dwa warunki – pamięć i odwaga. Przemówienie podczas spotkania z wolontariuszami ŚDM w hali Tauron Areny* (31.07.2016r.), „L'Osservatore Romano” (wyd. polskie) 37 (2016), nr 7-8, s. 31.

dla dzieci, osób starszych, dla chorych, ludzi znajdujących się w trudnych sytuacjach, dla uchodźców i prześladowanych – jesteście promieniem nadziei, który rozprasza mrok samotności i dodaje odwagi do przezwyciężenia pokusy przemocy i egoizmu. Cóż takiego skłania wolontariusza do poświęcenia swego życia dla innych? Przede wszystkim naturalny odruch serca, który przynagla każdego człowieka do pomocy drugiemu – swemu bliźniemu. Jest to bez mała »prawo istnienia«. Wolontariusz, gdy bezinteresownie może dać innym coś z siebie, doświadcza radości, która przewyższa to, czego dokonał. Z tego właśnie powodu wolontariat jest szczególnym czynnikiem sprzyjającym postępowi na drodze humanizacji: dzięki różnym formom solidarności i służby, które promuje i konkretyzuje, uwrażliwia społeczeństwo na godność człowieka i na jego różne potrzeby. Działalność wolontariatu prowadzi do doświadczenia, że człowiek w pełni realizuje się wyłącznie wtedy, gdy kocha i daje siebie innym”⁴.

Dla dużej części społeczeństwa wolontariat to bezpłatna forma pracy na rzecz konkretnego człowieka, ludzi czy zwierząt. Z reguły wykonywana jest przez osoby dorosłe. Jednak w dzisiejszych czasach coraz częściej w proces pomocy i wsparcia drugiemu człowiekowi włączane są dzieci i młodzież. Poprzez działalność wolontariacką uczniowie uwrażliwiani są na problemy i trudności innych osób. Staje się ona istotnym elementem edukacyjnej przestrzeni szkoły.

Warto w tym miejscu zastanawiać się, czy działalność ta jest do końca bezinteresowna, skoro uczniowie ubiegający się o przyjęcie do szkoły wyższego typu otrzymują w procesie rekrutacji dodatkowe punkty za wolontariat. W nowym rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego oraz postępowania uzupełniającego na lata szkolne 2017/2018-2019/2020 do trzyletniego liceum ogólnokształcącego, czteroletniego technikum i branżowej szkoły I stopnia, dla kandydatów będących absolwentami dotychczasowego gimnazjum zmieniono liczbę punktów możliwą do uzyskania za aktywność na rzecz innych ludzi, w tym wolontariat (zwiększono liczbę punktów z dwóch do trzech).

Tym niemniej wielu badaczy, w tym B. Kromolicka stwierdza, że wolontariat postrzegany jest w kontekście „fenomenu naszych czasów, który jednocześnie wymaga stałego zainteresowania, promocji i pielęgnacji. Nieustanne dawanie części siebie – własnego czasu, własnych sił, wiedzy i umiejętności na rzecz, w służbie innemu daje szansę na to, by życie było udane, a społeczeństwo złożone z ludzi aktywnych rozwijało się pomyślnie”⁵. Z kolei D. Pietrowski, J. Śledziński, S. Gawroński czy J. Brągiel i P. Sikora piszą, że to zespół ludzi, forma aktywności, świat wartości, poczucie pełnienia misji; to działanie polegające na zapewnieniu opieki i usług dla osób potrzebujących, usunięciu społecznych przyczyn niedostatku poprzez walkę z nierównościami

⁴ Jan Paweł II, *Miłość najwspanialszą formą ewangelizacji. Przesłanie papieża na zakończenie Międzynarodowego Roku Wolontariatu* (5.12.2001r.), „L'Osservatore Romano” (wyd. polskie) 241 (2002), nr 3, s. 9.

⁵ B. Kromolicka, *Wolontariat*, [w:] *Encyklopedia Pedagogiczna XXI w.*, t. VII, T. Pilch (red.), Warszawa 2008, s. 230.

ekonomicznymi i społecznymi, które stanowią źródło wszelkiego typu i rodzaju form izolacji⁶. E. Gromadowska określa, „iż jest on szansą (do podjęcia działań) dla każdego niezależnie od płci, rasy, narodowości, wyznania, przekonań politycznych, wieku czy stanu zdrowia; pozwalającą na wykorzystanie własnych umiejętności i doświadczeń, zainteresowań, zdobycie doświadczeń w nowych dziedzinach lub znanych z wcześniejszej działalności, wywarcie wpływu na zmiany społeczne i możliwości zaangażowania się”⁷. W tym ujęciu realizowany jest na terenie organizacji pozarządowych, fundacji, a szczególnie w placówkach i instytucjach państwowych. Zdaniem B. Kromolickiej to „szlachetna” metoda łagodzenia społecznych niesprawiedliwości, jako swoisty wymiar solidarności ze słabszymi; odpowiada na potrzeby, oczekiwania jednostki, grupy społecznej, środowiska lokalnego i państwa. Autorka jednocześnie podkreśla rolę tzw. „obywatelskiej odpowiedzialności”, która odbudowuje więzi społeczne; rozwija i kształtuje kulturę życia nie tylko „dającego, ale i biorącego”; motywuje, inspiruje do wcielania w życie zasad życia etyczno-społecznych. Jest „kuźnią charakterów i umiejętności” oferującą doświadczenie życiowe i zawodowe, rozwijanie pasji i zainteresowań, pokonywanie trudności, zmieniającą sposób rozumienia świa-

ta, motywującą do działania i rozwoju⁸. Wolontariat to działanie wykonywane przez wolontariuszy, czyli przez osoby, które pracują na rzecz innych, bo same tego chcą; bez wynagrodzenia, kierujące się chęcią poznania zawodu, pomagania innym, działania w imię akceptowanych celów⁹. To „grupa ludzi, którzy chcą pomagać potrzebującym”, „pragną ofiarowywać, dawać i dzielić się” z potrzeby serca¹⁰ – to Ktoś ważny i ceniony. Bez względu na wiek wolontariusz powinien mieć wysoko rozwiniętą wrażliwość społeczną, spostrzegawczość. Jest „obrazem metody wspierającej”; „twórcą” pomysłów aktywizujących; „ochotnikiem” ofiarującym dar serca, dar siebie¹¹. Bywa obiektywny w swojej ocenie, np. na temat działalności określonej instytucji, zakresu jej zadań, a jednocześnie to najlepszy i najwspólniejszy „PR” jej misji, ale też swojej placówki oświatowej, którą jest szkoła. R. Nowakowska-Siuta pisze, że szkoła to instytucja oświatowo-wychowawcza, to budynek, gdzie jednostka obok wykształcenia przygotowuje się do samodzielnego życia. Kształtuje, rozwija poglądy, wyobrażenia; przygotowuje do uczestnictwa w każdej sferze życia (kulturalnej, społecznej, ekonomicznej, politycznej). Stanowi źródło doświadczeń obywatelskich, co przejawia się w otwarciu jej na potrzeby społeczności i środowiska lokalnego – stając się

⁶ Zob. D. Pietrowski, *Wolontariat w Polsce – nowe spojrzenie na pracę społeczną*, „Roczniki Naukowe Caritas” 2001, R. V, s. 32; J. Śledzianowski, *Wolontariat z pomocą rodzinie w walce z uzależnieniami*, Kielce 2001, s. 102; S. Gawroński, *Ochotnicy miłości bliźniego. Przewodnik po wolontariacie*, Warszawa 1999, s. 24; J. Brągiel, P. Sikora (red.), *Praca socjalna wobec rzeczywistych i potencjalnych zagrożeń człowieka*, Opole 2015, s. 181.

⁷ E. Gromadowska, *Poradnik wolontariusza*, [w:] <http://www.dobrywolontariat.pl/uploads/PoradnikWolontariuszaS.pdf> (dostęp: 18.07.2016).

⁸ B. Kromolicka, *Wolontariat*, dz. cyt., s. 218-224.

⁹ Por. M. Załuska, W. Toczyński, E. Leś, J. Boczoń, *Organizacje pozarządowe w społeczeństwie obywatelskim*, Katowice 1998, s. 95.

¹⁰ Por. J. Brągiel, P. Sikora (red.), *Praca socjalna wobec rzeczywistych i potencjalnych zagrożeń człowieka*, Opole 2015, s. 181.

¹¹ Por. A. Naumiuk, *Edukacja i aktywizacja społeczna w organizacjach pozarządowych. Przykład ruchu United Way*, Warszawa 2003, s. 76n.

„szkołą dla życia i przez życie”, „szkołą twórczą i aktywną”¹². Obok wymienionej wyżej autorki aspekt ten porusza również M. Winiarski. Nazywa on placówkę szkolną – „szkołą środowiskową”, czyli taką, która jest mocno zakorzeniona na lokalnym terenie, ukierunkowana na wieloaspektową współpracę i partnerstwo; nie zamyka się na potrzeby, wspiera rodziców w spełnianiu obowiązków wobec dzieci; uczy partnerstwa i zrozumienia drugiego człowieka¹³.

Podsumowując, należy stwierdzić, że nazwa wolontariat obejmuje zespół inicjatyw i organizacji, działających dobrowolnie i bezinteresownie z nastawieniem na budowanie społecznej solidarności. Jak widać jest to zjawisko złożone i zróżnicowane, dlatego należy mówić wspólnie raczej o „wolontariatach”. Jednym z nich jest wolontariat szkolny najczęściej realizowany w wymiarze intrapersonalnym i interpersonalnym. Pierwszy umożliwia wolontariuszom poznanie siebie, kształtowanie zainteresowań, weryfikację umiejętności, doskonalenie kompetencji zawodowych, rozwijanie kreatywności. Drugi natomiast oferuje możliwość doświadczania kontaktu z drugim człowiekiem, wrastania w problemy innych, rozwijania umiejętności pomagania i ćwiczenia podstawy odpowiedzialności za innych. Na funkcjonowanie wolontariatu w danej szkole ogromny wpływ ma kadra nauczycielska, w tym pedagog szkolny, nauczyciel religii, ale też kadra administracyjna. Oni też są „elementami”, na które omawiana praca, działalność ma wpływ. Potwierdzenie

powyższego określenia znajdziemy w wypowiedziach osób biorących udział m.in. w projekcie „Wykwalifikowana kadra systemu oświaty gwarantującą rozwój ucznia”¹⁴.

Warto zatem zwrócić uwagę na wieloaspektowe oddziaływania realizowane przez uczniów-wolontariuszy. Każde najmniejsze zadanie wykonane na rzecz potrzebującego nie pozostaje obojętne dla środowiska szkolnego czy lokalnego. Pozytywne przykłady wolontariatu podano poniżej, opierając się na danych pochodzących ze Szkoły Podstawowej nr 26 z oddziałami przedszkolnymi im. Marii Konopnickiej w Dąbrowie Górniczej-Łośniu. Szkoła została założona w 1916 roku. Z okresu sierpień – listopad 1916 r. pochodzą dokumenty z Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie, zawierające miesięczne sprawozdania Carsko-Królewskiej Komendy Obwodowej w Dąbrowie, przesyłane do kancelarii generała gubernatora w Lublinie, potwierdzające, że w sierpniu 1916 roku szkoła w Łośniu była w stadium organizacji, a w listopadzie 1916 roku odbyła się w niej wizytacja. Powstała w 1916 roku szkoła w Łośniu funkcjonowała jako szkoła stopnia podstawowego.

Po kolejnych zmianach administracyjnych oraz włączeniu Łośnia, jako dzielnicy do Dąbrowy Górniczej, szkoła otrzymała nazwę Szkoła Podstawowa nr 26 w Dąbrowie Górniczej. Od roku szkolnego 1976/77 obowiązkowym wychowaniem przedszkolnym objęto dzieci 6-letnie. 1 września 1996 r. Szkoła Podstawowa nr 24 w Łęce wraz ze świetlicą środowiskową oraz Przedszkolem nr 25 zostały włączone

¹² Zob. R. Nowakowska-Siuta, *Szkoła*, [w:] *Encyklopedia Pedagogiczna XXI wieku*, t. VI, T. Pilch (red.), Warszawa 2007, s. 233-243.

¹³ Por. M. Winiarski, *Szkoła środowiskowa*, [w:] *Encyklopedia Pedagogiczna XXI wieku*, t. VI, T. Pilch (red.), Warszawa 2007, s. 287-297.

¹⁴ Więcej na ten temat zob.: M. Misztela, *Wolontariat w szkole. Organizacja i prowadzenie szkolnego wolontariatu*, Warszawa 2012, s. 6-16.

do Szkoły Podstawowej nr 26. Na terenie szkoły aktualnie funkcjonują trzy oddziały przedszkolne.

Od 1 września 2009 r. funkcję dyrektora szkoły pełni mgr Józef Marzec. Od grudnia 2012 r. szkoła uczestniczy w rządowym programie rozwijania kompetencji uczniów i nauczycieli „Cyfrowa szkoła”. W oddziałach przedszkolnych realizowane są dwie innowacje pedagogiczne: „Przedszkole bez zabawek” i „Dwujęzyczny przedszkolak”¹⁵. Szkoła posiada liczne certyfikaty: „Szkoła z klasą”, „Szkoła odkrywców talentów”, „Szkoła w ruchu”. We wrześniu 2016 roku dyrektor odebrał w Ministerstwie Edukacji Narodowej w Warszawie certyfikat europejski European Language Label – europejski znak innowacyjności w dziedzinie nauczania i uczenia się języków obcych.

11 czerwca 2016 r. reprezentacja Akademii Piłki Nożnej „Tęcza” Błędnów przy Szkole Podstawowej nr 26 im. Marii Konopnickiej w Dąbrowie Górniczej wzięła udział w 26. Ogólnopolskiej Pielgrzymce Sportowców na Jasną Górę w Częstochowie. Mali sportowcy wraz z opiekunami otrzymali ogólnopolskie wyróżnienie za aktywny udział w życiu sportowym oraz promowanie zasad *fair play*. Szkoła od wielu lat podejmuje również różne formy wolontariatu.

Pierwszą z nich jest wolontariat zewnętrzny, ukierunkowany na potrzeby uczęszczających tutaj uczniów i dzieci przedszkolnych. Odbyna się on za pośrednictwem projektu KidSpeak przygotowanego przez organizację studencką AIESEC (Association Internationale des Étudiants en Sciences). Powstał on na świecie w 1948 roku, w odpowiedzi na bieżące wówczas konflikty zrodzone przez II Wojnę Światową. Według przedstawicieli

państw członkowskich AIESEC, świat potrzebował liderów i to na młodych ludziach spoczywała odpowiedzialność za lepsze jutro. Od tamtej pory misją AIESEC stało się dążenie do osiągnięcia pokoju na świecie i pełnego wykorzystania potencjału ludzkiego. Działaniom młodych ludzi przyświeca hasło: „Pokój i pełne wykorzystanie potencjału ludzkiego”. W ramach organizacji realizowany jest projekt, w którym uczestniczy wspomniana wyżej szkoła.

Projekt KidSpeak ma na celu rozbudzanie w dzieciach ciekawości i zainteresowania innymi kulturami od najmłodszych lat. Możliwe jest to dzięki współpracy z wolontariuszami, którzy przyjeżdżają do Polski z całego świata. Prowadzą oni w szkołach warsztaty językowo-kulturowe w języku angielskim. Podczas zajęć dzieci poznają kulturę i historię krajów, z których pochodzą wolontariusze, uczą się języka angielskiego poprzez praktykę. Celem warsztatów jest poszerzenie horyzontów poznawczych uczniów, wzbudzenie zainteresowania światem, zachęcenie ich do dalszej nauki języków obcych oraz budowanie tolerancji międzykulturowej. Projekt stwarza również szansę rozwijania zdolności językowych, takich jak umiejętność komunikowania się oraz rozumienia ze słuchu w języku angielskim.

Szkoła Podstawowa nr 26 w Dąbrowie Górniczej przystąpiła do tego projektu w 2015 roku. W związku z tym w dniach 07.01-08.01.2016 r. gościła dwoje wolontariuszy z odległych zakątków świata. Sherry Zhang z Chin oraz Loh Shun Quan z Malezji, którzy poprowadzili dla uczniów cykl warsztatów dotyczących kultury i obyczajów oraz historii krajów, z których pochodzą.

¹⁵ Zob. B. Marzec, E. Rostańska, *Rzeczywistość edukacji*, Dąbrowa Górnicza 2016, s. 75-80.

Zajęcia prowadzone były przy pomocy prezentacji multimedialnych oraz z wykorzystaniem różnorodnych metod interaktywnych, takich jak gry i zabawy, ekspresja twórcza, praca w grupach. Pobyt wolontariuszy na terenie szkoły koordynował nauczyciel języka angielskiego mgr Bartosz Dybiec.

W dniach 17.10-21.10.2016 r. ponownie w szkole gościli wolontariusze w ramach Projektu KidSpeak. Tym razem były to Yoorim Jeang z Korei Południowej i Meron Balcha z Etiopii. Uczniowie spędzili ten czas bardzo aktywnie. 17.10.2016 r. klasy IV, V i VI wraz z opiekunami pojechały na wycieczkę do Krakowa. Wolontariuszki miały okazję zobaczyć najciekawsze zabytki naszej dawnej stolicy. 18.10.2016 r. odbył się mini piknik, czyli pieczenie kiełbasek i zabawy na świeżym powietrzu. Dziewczyny z AIESEC świetnie się bawiły rysując kredą na chodniku czy grając w piłkę. Bardzo ważną częścią pobytu były zajęcia w pracowni językowej. Oprócz prezentacji multimedialnych o swoich krajach wolontariuszki zaprosiły dzieci do wspólnej zabawy. Pokazały m.in. tańce charakterystyczne dla swoich krajów (Meron). Odwiedziły również oddział przedszkolny, w którym najmłodsze dzieci też miały okazję dobrze się bawić w towarzystwie egzotycznych gości. Na pożegnanie uczniowie przedstawili inscenizację pod hasłem: „Szkoła dawniej i dziś”.

Bardzo ważną formą realizacji idei wolontariatu szkolnego są działania uczniów Szkoły Podstawowej nr 26 w Dąbrowie Górniczej, które mają na celu pomoc innym. Na stronie internetowej szkoły można odnaleźć szczegółowe informacje na ten temat¹⁶:

Plastikowe nakrętki – w przedszkolu odbywa się zbiórka plastikowych nakrętek. Jak co roku wszystkie zebrane

nakrętki przekazywane są fundacji pomagającej dzieciom niepełnosprawnym. Nakrętki przynoszone są w reklamówkach z załączoną karteczką zawierającą informację: imię i nazwisko dziecka, liczba nakrętek. Nakrętki przekazywane są do wychowawców grup. Każdy uczestnik otrzymuje dyplom za udział w konkursie. Za największą liczbę nakrętek, w każdej grupie wiekowej, wyłonione jest I, II i III miejsce. Konkurs trwał przez cały rok szkolny 2016/2017.

Makulatura – podobnie, jak w poprzednich latach, także i w tym roku, ogłoszony został konkurs zbierania makulatury. Makulaturę należało związać sznurkiem, a także podpisać imieniem i nazwiskiem. Jedna paczka nie mogła przekraczać 10 kg. Makulaturę należało przekazać wychowawcom grup. Każde dziecko, które przystąpiło do udziału w konkursie, otrzymało dyplom. Za największą ilość zebranej makulatury, w każdej grupie wiekowej, zostały wyłonione trzy pierwsze miejsca, które wyróżniono nagrodami. Konkurs trwał do końca roku szkolnego 2016/2017.

Zbiórka zużytych baterii – zachęcano uczniów również do zbierania starych, zużytych baterii. Baterie należało przynieść w reklamówkach z załączoną karteczką zawierającą informację: imię i nazwisko dziecka, liczba baterii. Baterie przekazywano do wychowawców grup.

Szlachetna paczka – dociera do prawdziwej biedy. Takiej, dla której kontakt z wolontariuszem i pomoc materialna staną się impulsem do zmiany. Do szlachetnej paczki włączane są rodziny, które znalazły się w trudnej sytuacji materialnej z niezależnych od siebie przyczyn. Uczniowie docierają do prawdziwej biedy – tej ukrytej, a nie tej, która krzyczy i żąda pomocy.

¹⁶ Zob. <https://sp26dg.edupage.org/>

W Polsce nie brakuje osób, które nauczyły się wyglądać na ubogie i dzięki wzbudzaniu litości, zarabiają na swojej „biedzie”. Takim ludziom nie pomagano. Celem wolontariackiej aktywności uczniów jest mądra pomoc, czyli taka, która daje szansę na zmianę. Dlatego do tej inicjatywy trafiają rodziny, dla których kontakt z wolontariuszem oraz wsparcie materialne będą impulsem do zmiany. Zwracano szczególną uwagę na: historię rodziny i przyczyny jej trudnej sytuacji, dochód przypadający na jednego członka rodziny, podstawę: czy rodzina podejmuje jakieś kroki, by zmienić swoją sytuację, przynależność do jednej z kategorii, które określają sytuację rodziny. Od kilku lat uczniowie Szkoły Podstawowej nr 26 w Dąbrowie Górniczej z inicjatywy nauczycielki edukacji wczesnoszkolnej i wychowania przedszkolnego mgr Marioli Zygały i nauczycielki religii lic. Haliny Feledyk organizują szlachetną paczkę dla rodzin potrzebujących. Oto rezultaty:

Ostatnią, bardzo ważną przestrzenią realizacji szkolnego wolontariatu w omawianej placówce jest charytatywna działalność 16. dąbrowskiej gromady zuchowej „Sprytnie Skrzaty”. Powstała ona w październiku 2007 roku. Należą do niej uczniowie klas I-III, a drużynową jest phm. mgr Iwona Nowak-Syguła (nauczycielka edukacji wczesnoszkolnej). Na zbiórkach, które odbywają się raz w tygodniu, zuchy bawią się w kogoś lub coś, czyli zdobywają sprawności zespołowe m.in. strażaka, przyjaciela zwierząt, kosmonauty, Orła Białego oraz rozwijają swoje zainteresowania i umiejętności

zdobywając liczne sprawności indywidualne, takie jak: plastyk, recytator, kolekcjoner, pływak, znawca liczb, znawca liter, miłośnik muzyki i śpiewak oraz wolontariusz.

Zuchy chętnie spotykają się z innymi gromadami hufca Dąbrowa Górnicza na wspólnych imprezach, np. andrzejk, mikolajki, Święto Pieczonego Ziemniaka czy Festiwal Piosenki Wiosennej, a także przyjaźnią się z zuchami z hufca Częstochowa – corocznie wyjeżdżają na wiosenny i jesienny zlot gromad zuchowych na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej. Gromada zuchowa „Sprytnie Skrzaty” włącza się w dzieła wolontariackie podejmowane zarówno przez rówieśników z Dąbrowy Górniczej, jak i z Częstochowy. „Sprytnie Skrzaty” aktywnie uczestniczą w życiu hufca i Chorągwi Śląskiej – biorą udział w Festiwalu Kultury Zuchowej „Wesołek”, wielkim konkursie świątecznym, zlotach hufca i grach terenowych z okazji św. Jerzego – patrona harcerzy.

Wolontariat sprzyja własnej identyfikacji i tożsamości, stając się sposobem samorealizacji jednostki. Stanowi doskonałą odskocznnię od codziennego życia, może dawać satysfakcję i zadowolenie¹⁷. Zaangażowanie w wolontariat może również wpłynąć na właściwy wybór zawodu¹⁸. Warto pamiętać, że wykonawcy zadań wolontariackich realizowanych przez szkołę bardzo często stają się opiekunami, towarzyszami gier i zabaw, ale także odbiorcami procesu oddziaływania jednostki na jednostkę. Prawidłowo prowadzony wolontariat w szkole ma bardzo duże spektrum

¹⁷ Por. W. Furmanek, *Zarys humanistycznej teorii pracy*, Warszawa 2006, s. 175.

¹⁸ Por. M. Gabryś, *Współczesna młodzież w obliczu wolontariatu. Szansa na to, jak zmienić rzeczywistość*, [w:] *Pedagogika społeczna wobec problemów współczesnej młodzieży. Polska pedagogika społeczna na początku XXI wieku*, B. Chrostowska, E. Kantowicz, C. Kurkowski (red.), Toruń 2010, s. 48-55.

oddziaływania nie tylko na młode pokolenie, ale także na całą społeczność szkolną, lokalną i instytucjonalną. Może stać się motorem do podjęcia aktywności innych grup społecznych niż uczniowie, ale jednocześnie ukazuje potencjał, jaki istnieje we współczesnych dzieciach i młodzieży.

W kontekście przeżywanego jubileuszu 25. rocznicy powstania diecezji sosnowieckiej warto wspomnieć o funkcjonowaniu Szkolnych Kół Caritas, których działalność została zainicjowana w 2014 roku przez ks. mgra Tomasza Folgę – dyrektora Caritas diecezji sosnowieckiej przy wsparciu ks. dra Michała Bordy – dyrektora Wydziału Katechetycznego Kurii Diecezjalnej w Sosnowcu. Szkolne Koło Caritas jest organizacją młodzieżową działającą na terenie szkoły, pod nadzorem dyrekcji, włączającą się na zasadzie wolontariatu w działalność charytatywną prowadzoną przez diecezjalną Caritas. Opiekę nad kołem sprawuje nauczyciel zatwierdzony przez dyrektora szkoły i dyrektora Caritas diecezji sosnowieckiej. Każde szkolne koło jest powoływane przez

dyrektora Caritas diecezjalnej na wniosek – prośbę dyrekcji szkoły. Obecnie na terenie naszej diecezji działa 40 Szkolnych Kół Caritas. Ich członkowie bardzo chętnie angażują się w liczne akcje pomocy: zbiórki żywności, przyborów szkolnych, zbiórki na rzecz Diecezjalnego Domu Matki i Dziecka. Chętnie odwiedzają także domy dziecka, świetlice środowiskowe i domy pomocy społecznej, gdzie pomagają jako wolontariusze prowadzącym te placówki opiekunom i wychowawcom.

Działalność wolontariacka uczniów, nauczycieli i rodziców Szkoły Podstawowej nr 26 w Dąbrowie Górniczej wpisuje się doskonale w program działalności Szkolnego Koła Caritas. Warto zastanowić się, czy formalnie nie dołączyć do elitarnego grona szkół diecezji sosnowieckiej tworzących rodzinę Szkolnych Kół Caritas. W roku srebrnego jubileuszu diecezji byłby to czytelny znak wspólnego zatroskania dąbrowskiej placówki oświatowej i Kościoła w wychowanie młodego pokolenia, które jest wrażliwe na potrzeby innych i chętnie spieszy z bezinteresowną pomocą.

Bożena Marzec – dr nauk humanistycznych, adiunkt w Katedrze Pedagogiki w Wyższej Szkole Biznesu w Dąbrowie Górniczej.

Ks. dr Michał Borda – dr teologii (pedagogika religijna), wykładowca katechetyki, dydaktyki i pedagogiki w Instytucie Teologicznym Księży Misjonarzy w Krakowie, Wyższym Sosnowieckim Seminarium Duchownym i Wyższym Częstochowskim Seminarium Duchownym w Częstochowie. Dyrektor Wydziału Katechetycznego Kurii Diecezjalnej w Sosnowcu. Ekspert Ministerstwa Edukacji Narodowej ds. awansu zawodowego nauczycieli. Sekretarz Polskiego Towarzystwa Teologicznego w Krakowie (oddział Sosnowiec) i członek Polskiego Towarzystwa Katechetyków.